

ЗАГРЕБАЧКА МЉЕКАРА ОРГАНИЗИРА ОТКУП ПУТЕМ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ЗАДРУГА

Одлука Савезног извршног вијећа о откупу пољопривредних производа има сврху да ликвидира анархичност, коју су у откуп унијели многобројни накупци. Споменута одлука углавном забрањује накуп преко накупаца и накупних станица — а организација откупа дана је Опћим пољопривредним задругама, да се оне уз откуп свестраније ангажирају, како би се повећала и организовала производња.

За разлику од осталих намирница за млијеко се хоће већа брзина, педантност и стручност у манипулацији и транспорту, па стога предаја откупа млијека Опћим пољопривредним задругама тражи посебну специфичну организацију, а то изискује и одговарајуће припреме.

Откупна мрежа

Загребачка мљекара откупљује млијеко на подручју садашњих 10 котара. С изградњом Централног погона у Загребу изградио се и већи број откупних станица — сабиралишта. Распоред сабиралишта постављен је мање више добро, јер се она углавном налазе у сточарским рејонима у близини жељезничких станица или уз добре цесте. Већи дио сабиралишта опремљен је сувременим направама, а мањи с најпотребнијим уређајима — како би се откупљено млијеко што боље, уз потребне хигијенске увјете, припремило за транспорт до подuzeћа у Загребу. Капацитети сабиралишта изграђени су на основу процјене постојања тржних вишака, који и стварно постоје. Ако данас оцјењујемо постојећу откупну мрежу (могло би се ставити и разних приговора), она је углавном добро постављена и може добро служити својој сврси.

Организиран и интензиван откуп, а тиме и интензивну производњу немогуће би било провести без способне откупне мреже. Код других производа осјећа се већ тај недостатак у откупу и те како, на пр.: код воћа и поврћа. Произвођачи млијека не морају страховати, да ће доћи у такву ситуацију — ако се повећа производња — да неће моћи млијеко продати. Па, ако и има свих увјета, да се откуп млијека изврши у цијелости, ипак се већ неколико година осјећа стална несташица млијека. Према нашим подацима на нашем откупном подручју има око 47 милијуна литара годишњег вишка, а за наше капацитете и потребе треба цца 30 милијуна литара. Дакле, овим тржним вишцима могу се подмирити наше потребе, а ипак су погони Загребачке мљекаре досад радили једва са 30% капацитета, и то је знатно поскупило цијену једне литре млијека.

Гдје треба тражити узроке досадашњег слабог откупа?

Има више и различитих узрока, који су на овај или онај начин ометали правилан развој откупа, а тиме и производњу. Простор не допушта, да их овдје све истакнем, па ћемо се стога задржати само на неким, који су по мом мишљењу најважнији.

Проблем организираног и интензивног рада око повећања производње у поратним годинама поставља се стално на прво мјесто. Тим се задатком досад нитко није озбиљно и стално бавио, напротив досадашња пракса ишла је обрнутим путем. Подuzeће Загребачка мљекара није могло много више учинити, а нарочито не кроз праксу откупа, која се базирала на систему возара. Систем откупа

преко возара као јединих посредника између мљекаре и потрошача јест систем, који су мљекарска подuzeћа наслиједила од предатног откупа. Разумије се, да такав систем данас више не одговара, јер су се друштвени односи између села и града, на односи између пољопривредних и индустријских производа измијенили. Откупне станице Загребачке мљекаре, иако сувремени погони, нису у оваквој пракси окупиле око себе произвођаче и самим својим постојањем нису утјецале на употребу сувремених метода у производњи и преради. Напротив, таква је пракса у откупу добрехо придонијела, да су наши погони остали усамљени без потребне сурадње с произвођачима. Опће пољопривредне задруге, које су у том правцу могле највише учинити, остале су по страни или су се ангажирале у супротном правцу. Наиме, један дио задруга не сурадјујући с мљекаром, а тражећи могућности нових прихода, саме су прерађивале млијеко. У таковој ситуацији нормалан резултат био је борба за млијеко између задруге и погона Загребачке мљекаре. Разумије се, да су у тој ситуацији задруге биле у повољнијем положају, јер су им опћи режијски трошкови — с обзиром на примитивну производњу — били мањи. Вјеројатно је, да су многе задруге у таквом раду нашле свој рачун, али се поставља питање, не би ли тај рачун био већи, а за заједницу и произвођаче кориснији, да су се задруге везале на постојеће погоне подuzeћа. Познато је: погони, опремљени сувременим уређајима, а потпуно искориштени, рентабилнији су од примитивног начина производње. Примитивност у производњи могуће је одржати само онда, ако је сировинска база малена или недовољна. Наш је задатак, да у свим правцима радимо око повећања производње, а у производњи млијека тај је задатак још актуелнији, јер је управо та грана у највећем заостатку. Према томе, ако ствар повећане производње млијека проматрамо као један од важних задатака у пољопривреди, онда употреба сувремених погона постаје све важнија. Сигурно је, да се наша земља неће моћи задовољити производњом од просјечно 1000 литара млијека на годину по једном грлу, када су годишњи просјаци у осталим земљама Европе куд и камо већи, на пр. у Данској, гдје износе 3.800 литара. Према томе, гдје подuzeћа већ имају погоне, ту задругама не треба отворати своје, него треба да нађу начина, како ће они користити задрузи, произвођачима и подuzeћу, које их је изградило. У том случају треба само подијелити улоге: да се подuzeће са својим стручним кадровима брине за манипулацију и обраду млијека, а задруга да се побрине, како ће повећати производњу. Сигурно је, да добар дио одговорности за несурадњу са задругама отпада на Загребачку мљекару, која је тај однос могла поправити. Управо тај проблем требат ће ријешити у новој организацији, а у складу с одлуком Савезног извршног вијећа.

У питању о откупним цијенама било је такођер разних слабости. Због недовољне сурадње са задругама, подuzeће Загребачке мљекаре је овдје учинило више погрешака. Због коњунктуре других намирница произвођачи су производили оно, што им је остваривало највећу добит. Млијеко са својом продајном цијеном није могло увијек у корак с тим коњунктурним намирницама. Имајући пред очима тек мисао, да се грађани осигурају што јефтинијим млијеком, често се заборављало на сељака-произвођача. Да ниске цијене, које нису биле ни приближно једнаке цијенама осталих намирница, дестимулативно дјелују на производњу, није потребно доказивати. Због неразмјера у откупним цијенама, па због резултата у откупу, већ у прошлој години знатно су повећане откупне цијене, и вјерујемо, да оне данас одговарају реалној вриједности млијека и да су у истом односу с осталим пољопривредним производима. С овим новим цијенама резултати у

откупу су нешто бољи, али још не задовољавају, и то у првом реду зато, што задруге нису у откупу млијека довољно активне.

То су по мојем мишљењу основни разлози, зашто данас откуп замиње. У новој организацији откупа преко Опћих пољопривредних задруга настојат ћемо тај проблем ријешити. Будући да се управо сада ради у Загребачкој мљекари на новој организацији и да су још многе ствари у фази студија и разговора, извијет ћу основне принципе нове организације у слиједећем броју овог часописа.

Инж. Андрија Жиц, Загреб

О СИРОВИНСКОЈ ОСНОВИ НАШИХ МЉЕКАРА

Основ сваке индустрије, њеног развоја и рентабилитета у производњи, јест сировина. Стога, кад жељимо подићи нове погоне, односно мљекаре, прво испитујемо, каквих могућности има, да се осигура сировина, па да нам се исплате средства, која канимо уложити.

Док су богата налазишта угљена и нафте, затим разних руда, довољан предувјет за развој одговарајуће индустрије, на подизање и развој мљекарске индустрије утјече много већи број фактора и потребно је много више предувјета.

Количина млијека, које је основна сировина у мљекарству, зависи о интезитету његове производње, а овај о развијеној крмној бази, напредном и развијеном говедарству, о поступку с млијеком код добивања и након тога, дакле о низу важних фактора, који увјетују јаку производњу млијека.

Ако сад испоредимо нагли развој наше мљекарске индустрије послје рата, носе модерно опремљене и простране прерађене и нарочито конзумне мљекаре, с размјерно и у већини заосталом производњом млијека, онда ћемо неизбежно доћи до закључка, да се на питање опскрбе сировином углавном мислило у перспективи.

Због тога, што се планирана производња млијека није у данашњим увјетима екстензивне производње остварила, капацитети неких великих мљекара искоришћују се данас са неко 30% на дан у просјеку кроз годину, а највише до 50% просјечно на дан у мјесецима српњу, коловозу и рујну, у вријеме највеће производње и откупа млијека. Као примјер може нам послужити откуп млијека преко мљекара год. 1954., кад је откупљено 57,129.000 лит. млијека, па су капацитети мљекара (укупни капацитет мљекара у Хрватској износи око 500.000 лит. на дан) били искориштени у просјеку са 31% кроз годину.

У мјесецу српњу исте године, кад је откупљено просјечно највише млијека (233.111 лит.) на дан, капацитети мљекара су били искориштени са неко 47%. Треба напоменути, да је год. 1954. била једна од бољих у производњи и откупу млијека послје рата.

И данас, иза неколико година, пошто је наша млада мљекарска индустрија прорадила и својим досадашњим радом и стеченим искуством упозорила на основни свој недостатак — ниску производњу односно откуп млијека у односу на превелике капацитете — понављају се исте погрешке.

Да се такви потхвати оправдају, проналазе се на папиру обилне количине млијека, баш оне, које су потребне да се изгради мљекара жељеног капацитета.